

Miljö och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Remiss om förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft

Ert dnr M2017/01639/R

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län anser att förslagen i promemorian i huvudsak är bra och ett angeläget första steg i processen mot en förnyelse av vattenlagstiftningen. Det är brådskande att lagstiftningen som reglerar vattenverksamhet moderniseras och att promemorian följs av ytterligare förslag.

Länsstyrelsen anser att förslaget med en nationell plan är bra men att det är viktigt att ta hänsyn till länsvisa bedömningar och prioriteringar. Länsstyrelsen ser positivt på att kulturmiljöfrågorna lyfts i promemorian. Planen får inte hindra Länsstyrelsen i sin roll som tillsynsmyndighet, utan möjlighet måste finnas att utöva tillsyn efter påkallat behov. Det är positivt att verksamhetsutövaren ansvarar för uppdateringen av sina tillstånd och står för kostnaderna för omprövningen. Länsstyrelsen välkomnar förslaget att möjligheten till lagligförklaring tas bort. Förslaget bör dock omfatta alla vattenanläggningar. Länsstyrelsen anser att frågan om hur moderna miljövillkor kan åstadkommas även för andra dammanläggningar än de som omfattas av det nu aktuella förslaget bör utredas. Stockholms län har få dammar vars syfte är att producera vattenkraftsel, men många med en dämmande funktion. Miljöproblemen med förändringar avseende konnektivitet, flöde och morfologi är liknande för alla typer av dammanläggningar och behovet av moderna miljökrav därmed desamma.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att den som söker en omprövning och omfattas av den nationella planen inte behöver betala för motparters kostnader vid en omprövning. Förslaget riskerar att försämra möjligheten att tillvarata enskilda och allmänna intressen. Länsstyrelsen avstyrker förslaget att ta bort båtnadskravet. Länsstyrelsen avstyrker också förslaget om att regeringen kan besluta att det räcker med en anmälan i väntan på en planerad tillståndsprövning, även för andra typer av vattenverksamheter än de som omfattas av den nationella planen förslag. Länsstyrelsen ser inga fördelar med att en verksamhetsutövare kan påbörja en tillståndspliktig verksamhet med en anmälan.

Generella synpunkter

Arbetet med tillsyn över vattenverksamheter behöver fortgå generellt och inte bara inriktas på vattenkraften. För att öka tillsynsinsatsen behövs mer omfattande lagändringar införas. Markavvattnings och vattenuttag är särskilt angelägna att prioritera. Länsstyrelsen förutsätter att denna promemoria följs av fler förslag som syftar till att modernisera vattenrätten.

Datum
2017-09-20

Beteckning
101-30442-2017

Miljöproblemet *förändrade habitat genom fysisk påverkan* är det mest omfattande miljöproblemet inom vattenförvaltningen och behöver åtgärdas på bred front, i stora som små vattendrag. För att vattenkvaliteten i vattensystemen ska förbättras behöver länsstyrelserna öka åtgärdstakten avseende fysisk påverkan. Nationella insatser som den förslagna ökar länsstyrelsernas möjligheter att bedriva tillsyn. Särskilt länsstyrelsernas tillsynsarbete med att avlägsna vandringshinder behöver effektiviseras för att miljö kvalitetsnormen god ekologisk status/potential 2021/2027 ska kunna följas. För län som Stockholms län, där vattenkraftverken är få men antalet dammanläggningar stort, är det angeläget att fokusera på andra dammanläggningar än de som producerar el.

Specifika synpunkter per avsnitt

10.1 Moderna miljövillkor

Länsstyrelsen ser positivt på förslagen om att vattenkraftsproducerande verksamheter ska ha moderna miljövillkor och att verksamhetsutövaren ska ansvara för att uppdatera dessa.

10.2 Nationell plan

Förslaget att införa en nationell plan för prövning av vattenkraftsverksamheter är bra under förutsättning att hänsyn tas till länsvisa bedömningar och prioriteringar. I promemorians avsnitt om den nationella planen framgår att planen ska innebära en samordning som ger största möjliga nytta för vattenmiljön. De föreslagna bestämmelserna i 11 kap. innebär dock att endast vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel eller för verksamhet som när den påbörjades var avsedd för sådan produktion omfattas av planen. Formuleringen av bestämmelserna utesluter därmed dammar med annan funktion – om dessa inte är tekniskt sammankopplade och har ett miljö- och verksamhetsmässigt samband med en kraftverksanläggning som kan finns i samma vattensystem.

Miljöförbättrande åtgärder bör ske avrinningsområdesvis. Det innebär att även dammar med annan funktion än att producera el bör ingå i planen. Annars kvarstår miljöproblem som bristande konnektivitet och flödesförändring i vattensystemet. Det är därför av stor vikt att förslaget tydligare beskriver hur andra dammanläggningar i samma avrinningsområde och/eller vattendrag, än de som producerar/har producerat el, ska hanteras.

Länsstyrelsen ser mycket positivt på att kulturmiljöfrågorna lyfts in i och att Länsstyrelsen får en uttalad roll att föra in dessa frågor i arbetet med den nationella planen.

10.4 Omprövning för moderna miljövillkor

10.4.1 Verksamhetsutövaren ansvarar för att miljövillkoren är moderna

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att verksamhetsutövaren åläggs ansöka om omprövning. Länsstyrelsen anser att förslaget om att myndigheter kan ta initiativ till omprövning på verksamhetsutövarens bekostnad behövs, liksom möjligheten att under vissa förutsättningar återkalla tillstånd. Det är viktigt att tidplanen i den

Datum
2017-09-20

Beteckning
101-30442-2017

nationella planen sätts så att miljö kvalitetsnormerna kan uppnås, även i de fall då verksamhetsutövaren väljer att inte själv anmäla/ansöka om omprövning.

10.4.2. Miljökonsekvensbedömning

Länsstyrelsen ser en risk i förslaget om att en ansökan om omprövning inte behöver innehålla en miljökonsekvensbeskrivning. Det kan leda till att underlaget för prövningen blir undermåligt. Länsstyrelsen anser att det behöver tas fram en vägledning för vad underlaget vid en omprövning ska innehålla, för att utgöra ett tillräckligt bra underlag.

10.4.3. Ansvar för kostnader för utredning

Länsstyrelsen instämmer med att det inte finns någon anledning att skilja på bestämmelserna för vattenverksamhet och miljöfarlig verksamhet när det gäller ansvar för att ta fram det underlag som behövs för en omprövning.

10.4.4-4.5 Prövningsavgift vid omprövning och domstolskostnader

Länsstyrelsen ser positivt på förslaget att tillståndshavaren ska ersätta myndighetens avgift för prövning av ansökan om inte tillståndshavaren själv ansökt om omprövning i rätt tid, samt betala för domstolens kostnader i samband med prövningen.

10.5 Tillståndsprövning får vänta tills det är dags för prövning enligt den nationella planen

Länsstyrelsen ser en risk med förslaget att äldre verksamheter utan tillstånd eller motsvarande äldre bestämmelser utan undantag ska kunna invänta prövning enligt den nationella planen. Planen får inte hindra Länsstyrelsens möjlighet att som tillsynsmyndighet genomföra tillsynsinsatser vid behov t.ex. om oförutsedda händelser uppstår.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att regeringen ska bemyndigas att besluta om att det räcker med en anmälan i väntan på en planerad tillståndsprövning även för andra typer av vattenverksamheter än de som omfattas av den nationella planen. Länsstyrelsen anser att syftet är otydligt och ser inga fördelar med att en verksamhetsutövare kan påbörja en tillståndspliktig verksamhet med en anmälan. Då faller tanken med en prövning och risken finns att verksamheten inte genomlysas på det sätt som det är tänkt genom ett samrådsförfarande och framtagande av en miljökonsekvensbeskrivning.

10.6 Miljökonsekvensbeskrivningar vid prövning av lagliga verksamheter

Länsstyrelsen stödjer förslaget om att miljökonsekvensbeskrivningen vid en prövning av en lagligt tillkommen befintlig verksamhet ska innehålla en beskrivning av rådande förhållanden vid tillståndsprövningen, istället för förhållanden som rådde ursprungligen på platsen.

10.7 Rättegångskostnader

Länsstyrelsen avstyrker förslaget om att den som söker en omprövning och omfattas av den nationella planen inte behöver betala för motparters kostnader.

Datum
2017-09-20

Beteckning
101-30442-2017

Länsstyrelsen vill påpeka att även enskilda och/eller organisationer ofta framför viktiga fakta eller underlag vid prövning av vattenverksamhet. Om förslaget genomförs kan möjligheten att delta vid prövningen komma att begränsas för många av dessa. Redan idag är balansen mellan sökande och motparter ojämn. Det krävs ofta en stor arbetsinsats för motparterna att läsa in och förstå konsekvenserna av en verksamhet eller åtgärd. Att ta fram utredningar för att motbevisa sökandens påståenden kan innebära stora kostnader. Länsstyrelsen anser att det finns en risk att verksamheter inte blir tillräckligt genomlysta och att röster inte kommer till tals om förslaget genomförs.

För det fall möjligheten till ersättning för rättegångskostnader i förlängningen tas bort för samtliga prövningar av vattenverksamhet för att överensstämja med vad som gäller för miljöfarlig verksamhet försvinner möjligheten till ersättning vid prövning för Länsstyrelsen. För Stockholms län, som har många infrastrukturprojekt och rutinmässigt begär ersättning vid prövning, blir detta en betydande skillnad. Införs en sådan ändring behöver en generell kostnadsenkelt genomföras för att se hur denna förändring kommer att påverka alla inblandade aktörer, så att myndigheterna inte blir en ”flaskhals” i de kommande miljöprocesserna.

10.9 Båtnadsregeln tas bort

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att den s.k. båtnadsregeln ska tas bort. Länsstyrelsen anser att den bedömning som ska göras av samhällsekonomisk nytta enligt 11 kap 6 § miljöbalken är ett ytterligare krav som man ställt på vattenverksamheter förutom kraven i 2 kap miljöbalken. Länsstyrelsen delar därför inte promemorians uppfattning att detta är en dubbelreglering i materiellt hänseende. Länsstyrelsen anser att den samhällsekonomiska avvägningen fyller en funktion vid prövningar av vattenverksamheter för att förhindra att vattenverksamheter vars kostnader, skador och olägenheter överstiger fördelarna tillåts.

10.10 Rättskraft för äldre verksamheter som anses meddelade med stöd av miljöbalken eller motsvarande äldre bestämmelser

Länsstyrelsen är positiv till att rättskraften för äldre tillstånd och äldre rättighet som ska anses meddelat med stöd av miljöbalken eller motsvarande äldre bestämmelser förtydligas.

10.11 Lagligförklaring

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att ta bort möjligheten att lagligförklara vattenkraftverk och dammar som använts eller har använts för uttag av vattenkraft. Länsstyrelsen anser vidare att det bör övervägas om inte möjligheten att lagligförklara även andra vattenanläggningar ska tas bort. En utredning av konsekvenserna av en sådan ändring bör genomföras. För att ramdirektivet för vatten ska kunna följas måste moderna miljökrav enligt miljöbalken ställas även på andra vattenanläggningar än vattenkraftverk. Det har sedan miljöbalken infördes funnits gott om tid för ägare till vattenanläggningar att genomföra sådan laglighetsprövning.

Datum
2017-09-20

Beteckning
101-30442-2017

10.12 Prövningens omfattning och ändringstillstånd

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att prövningen vid ansökan om ändring av en verksamhet som huvudregel ska omfatta hela verksamheten med tillhörande vattenanläggningar och endast om det är lämpligt avgränsas till att enbart avse ändringen. Idag kan en verksamhet omfattas av flera tillstånd av olika ålder och enligt olika lagstiftning vilket gör det svårt att utöva effektiv tillsyn.

10.13 Rätten till ersättning vid omprövning

Länsstyrelsen tillstyrker förslaget om att tillståndshavarens rätt till ersättning vid omprövning som initierats av myndigheter, kommuner eller vattenvårdsförbund tas bort.

10.14 Tillståndsprövningarna och möjligheterna att uppfylla ramdirektivet

Länsstyrelsen är positiv till att artikel 4.1. i Ramdirektivet för vatten, avseende miljömålets bindande verkan vid prövning av tillåtlighet, förtydligas i enlighet med förhandsavgörandet från EU-domstolen i mål C-463/13. Länsstyrelsen vill dock påpeka att regleringen i 2 kap 7 § miljöbalken redan idag har en komplicerad struktur och är svårtillämpad. Det nu föreslagna tillägget bidrar inte till förenkling. Länsstyrelsen anser därför att bestämmelsen bör ses över.

Länsstyrelsen är även positiv till förslaget att myndigheter eller en kommun vid tillåtligsprövning får meddela undantag från 4 kap 11 § förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.

10.15 Bemyndigande att meddela generella föreskrifter för vattenverksamheter

Länsstyrelsen anser, i likhet med tidigare yttrande till vattenverksamhetsutredningen, att förslaget om ett bemyndigande att meddela generella föreskrifter för vattenverksamhet, motsvarande det som finns för miljöfarlig verksamhet i 9 kap. 5 § miljöbalken, är bra och bör genomföras. Det kan i vissa fall vara mer lämpligt med föreskrifter än prövning i enskilda fall, exempelvis ifråga om mindre anläggningar utan pågående verksamhet där det inte finns ekonomiskt intresse att genomföra en tillståndsprövning. Det kan dock vara komplicerat att fastställa lämpliga föreskrifter som kan tillämpas generellt över hela landet. En vattenverksamhet innebär ofta inverkan på uppströms och nedströms belägna mark- och vattenområden och förutsättningarna är olika i olika delar av landet.

Beslut om detta yttrande har fattats och godkänts digitalt av tillförordnad landshövding Åsa Ryding. I den slutliga beredningen har även deltagit miljödirektör Göran Åström, tillförordnad förvaltningsdirektör Barbro Rohdin samt miljöhandläggare Sara Frödin Nyman, föredragande.